

УДК 378.046.4

Товканець Оксана Сергіївна

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедра психології та педагогіки

ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет», м. Ужгород

МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТИ В ПОЛІТИЦІ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ СТРАТЕГІЇ

В статті розглядаються проблеми менеджменту освіти у контексті європейської освітньої стратегії. Зазначено, що формування стратегії європейської освітньої політики має певний цикл, який полягає у формуванні концепції проблеми, попередньому аналізі проблеми, постановці цілей, аналізі актуальності, адекватності цілей, уточненні засобів, аналізі адекватності засобів, практичній реалізації. Акцентується увага на специфіці соціально-політичних умов європейських країн та їх вплив на управління системою освіти; на варіантах рівнів менеджменту освіти в Європі: поєднання централізованого і місцевого управління; на різноманітності систем управління освітою.

Ключові слова: менеджмент освіти, професійна підготовка, європейська освітня стратегія

Вступ. У сучасних умовах реформування серед основних напрямів є система менеджменту освіти в Україні, визначення компетенцій, повноважень і відповідальності органів управління всіх рівнів, забезпеченні їхньої взаємодії, у процесі переходу від розпорядчого до регулюючого управління системою освіти, розвитку державно-громадських форм управління освітою.

Вивчення й поміркована трансформація зарубіжного досвіду щодо менеджменту освіти та європейської освітньої політики може сприяти ефективному вирішенню складних проблем регулювання освітніх процесів, кадрового забезпечення управління освітою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема політики Європейського Союзу у сфері управління і менеджменту освіти розглядалася зарубіжними і вітчизняними дослідниками в контексті аналізу моделей освітньої політики (О.Власова, В.Красняков), механізмів її реалізації (О.Краєвська), філософських засад (В.Андрющенко, В.Кремень), формування освітнього простору (М.Ларіонова, М.Локшина)

Дослідники наголошують на спільності ідей освітньої політики європейських країн щодо передачі частини своїх суверенних національних повноважень наднаціональним інституціям, разом з тим відрізняючи європейську інтеграцію від міждержавної співпраці [4, с.57]; на базових горизонтальних політиках ЄС та регулятивного методу її формування; на поліпшенні якості та ефективності системи освіти, полегшення доступу до освіти для кожного та створення освітньої бази для зовнішнього середовища [9].

Визначення мети та завдання дослідження. Політика ЄС в освітній сфері здійснюється із залученням міжвідомчих структур в рамках інститутів Євроспільноти, а також за участю зацікавлених недержавних інституцій, які займаються питаннями розробки та реалізації європейської політики підготовки до професійної діяльності. Серед проблем освітньої політики виокремлюється проблема менеджменту освіти, якій в європейських країнах приділяють значну увагу. Адже з кожним роком в європейських державах збільшується кількість суб'єктів управління освітнім процесом, створені й ефективно реалізуються різні механізми залучення громадськості до управління освітньою галуззю. Це свідчить про наявність прямої залежності, що відбувається між демократизацією суспільства і збільшенням громадської участі в управлінні освітою, а також підтверджує зворотну залежність між впровадженням інсти-

тутів громадського управління в освітніх установах і готовністю громадян до демократичного управління державою в майбутньому.

Метою статті є дослідження напрямів освітньої політики європейських країн у сфері менеджменту освіти

Виклад основного матеріалу. В умовах розвитку інтеграційних процесів освітня політика європейських країн прагне до формування спільного бачення в національних системах освіти, до створення «гармонізації» систем освіти. Формування стратегії європейської освітньої політики має певний цикл, що полягає у формуванні концепції проблеми, попередньому аналізі проблеми, постановці цілей, аналізі актуальності, адекватності цілей, уточненні засобів, аналізі адекватності засобів, практичній реалізації. При цьому важливо підкреслити, що суб'єктами освітньої політики є: державні службовці, батьки, роботодавці, релігійні конфесії, етнічні діаспори, вчителі.

В європейських країнах історично сформувалася відносна спільність систем освіти, яка виражена в наступному: визнання і забезпечення загальних основ філософських принципів освіти (принцип рівності і свободи), ліберальної ідеології, в основі якої загальні цінності - свобода совісті й свобода освіти; визнання прав людини, в тому числі права на освіту для всіх, яке передбачає зв'язок рівності, обов'язковості і безоплатності освіти як компонентів демократичного устрою суспільства; визнання освіти як цінності для суспільного розвитку, введення обов'язкової освіти для всіх і продовження термінів обов'язкової освіти.

Державна політика в галузі освіти може визначатися урядом або Міністерством освіти країни, консультативним чи дорадчим органом при урядові, Міністерстві, іншими установами і організаціями.

Державну політику в галузі освіти у більшості європейських країн (Німеччина, США, Норвегія, Швеція) формує федеральне відомство, відповідальне за освіту, до повноважень якого належить розробка освітньої політики, завдань і положень щодо організації навчання (регіональна політика, навчальні плани і програми). Здійснення контролю і фінансування освітніх установ належать регіонам.

Як правило, на державному рівні приймаються рамкові закони про загальну (середньому) освіту і про вищу освіту, що визначають базові ознаки системи освіти, на основі яких розробляються і приймаються більш конкретні і розгорнуті регіональні закони, або ж основні принципи і політика освіти задаються Конституцією країни (наприклад, Німеччина, Франція).

Як показує проведений аналіз, однією з функцій

центральної влади стає функція гармонізації внутрішнього національного права з загальноєвропейським правом в освіті. Це і є основою для поширення і реалізації загальноєвропейської освітньої політики в багатьох країнах Європи. Однак, на рівні регіональної політики може проявлятися протилежна тенденція, оскільки в функції місцевої влади входить збереження культурної регіональної ідентичності, що ускладнює поширення загальноєвропейської освітньої політики.

Ключове питання освітньої політики - питання про цілі освіти. Актуальними проблемами сучасної освітньої політики є: оптимізація функцій управління і розподілу повноважень; ресурси управління і розвитку освіти; моніторинг освіти і його громадська підзвітність; роль освіти у вирішенні міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, забезпеченні ринкових механізмів у наданні освітніх послуг, ефективності використання фінансових і матеріальних ресурсів в реалізації цілей освіти, рівності освітніх можливостей і справедливості доступу; формування освітніх стандартів.

Проведений аналіз правових актів і наукових джерел, які формують основи для координації політики в галузі освіти європейських країн, дозволяє виділити три основні групи стратегічних цілей: цілі якості / ефективності: «підвищення якості та ефективності систем освіти і підготовки»; цілі справедливості: «забезпечення загального доступу до освіти і підготовки»; цілі управління: «відкриття систем освіти і навчання для більш широкого світу» [11].

Дані цілі розглядаються нами як пріоритетні напрями підготовки менеджерів освітньої галузі, які визначають в свою чергу основні напрями побудови змісту програм підготовки.

Підвищення якості стало найважливішою метою політики багатьох країн. Якісна освіта означає, перш за все, те, що учні отримують основні знання і навички, необхідні для роботи і повсякденного життя, а також їм прищеплюються бажання і мотивація вчитися. Для інституційного середовища це означає, що школи мають високі можливості з організації безперервного розвитку своєї діяльності й забезпечення різноманітних освітніх послуг. Сучасна модель європейської школи здатна мотивувати учнів до праці, пов'язаних з навчанням, а також пропонувати їм хороші перспективи працевлаштування, що стає більш високоякісною, ніж та, яка просто готує більшу частину своїх учнів на вступ до університету.

Ще одна мета державної політики, справедливість, також отримала нове звучання. Справедливість більше не інтерпретується як вимога абсолютної однаковості освітніх послуг. З іншого боку, розвиток гнучких освітніх маршрутів для учнів є ключовим елементом нової європейської політики в сфері справедливості. Такий індивідуальний підхід вимагає відповідної гнучкості в моделюванні навчальних планів і програм, а також у розвитку додаткових навичок, в тому числі, наприклад, отриманих в житті, роботі та інших умовах, що виходять за рамки формального навчання.

Якість і справедливість не є взаємовиключними цілями державної політики. Навпаки, передбачається, що ці цілі взаємно підкріплюються.

Європейськими країнами визначено ряд проблемних аспектів щодо освітньої політики, зокрема в напрямі менеджменту освіти на загальноєвропейському, національному та регіональному рівнях. В аналітичній доповіді Світового банку [8] фахівці з людського розвитку виділили ряд проблемних сфер.

Перша сфера – переорієнтування систем освіти на

потреби ринкової економіки і плюралістичної демократії, безперечно, є не тільки наймасштабнішою, а й найскладнішою проблемою, з якою системи освіти деяких європейських країн стикаються досі [8, с.20-22]. Адаптація освіти до нинішньої ринкової економіки вимагає особливих зусиль. Для цього потрібно не тільки впоратися із завданням переходу від властивих адміністративній економіці способу мислення і знань до тих, які потрібні в умовах ринкової економіки, а й адаптувати систему до нової глобальної економіки (або економіці знань). Виникнення нової глобальної економіки знань та інформаційного суспільства висунули освіту і професійну підготовку на перший план економічного розвитку, але усвідомлення цього контенту в навчальних аудиторіях поки ще не проявляється [14]. Як зазначається в рекомендаціях, реформування процесу передачі знань не означає те ж саме, що і реформування національних навчальних планів, яке за своєю суттю є конструюванням нових документів. Необхідно змінити повсякденну професійну поведінку викладачів, що є більш складним завданням, ніж створення нових навчальних планів або підручників.

Другою проблемною сферою, виділеною фахівцями, є бідність і нерівність [8, с.29]. Коріння цих тенденцій знаходяться за межами системи освіти. Хоча дитяча бідність і безробіття серед молоді сильно проявляються в ряді східноєвропейських країн, тільки деякі з них виробили цілісну політику в цій галузі [17]. У цій проблемній сфері немає шляху до рішень минулого, коли рівність досягалася шляхом уніфікації освітніх послуг. Політика соціальної справедливості сьогодні базується на застосуванні різних фінансових моделей, що формуються з урахуванням конкретних умов, необхідності цільової допомоги. Це вимагає перегляду інституційних цілей, реалізації нових адміністративних підходів і змін в політиці щодо забезпечення соціальної справедливості.

Третя проблемна сфера державної політики, стосується фінансування освітньої галузі. Досягнення загальних цілей державної політики, таких, як якість освітніх послуг або справедливості, в нових умовах фінансування є сьогодні більш складним завданням, ніж при командно-адміністративній системі управління. Уряду повинні використовувати фінансування в якості нового регулюючого інструменту, що доповнює або навіть замінює інші інструменти регулювання, що часто є не популярними діями для представників окремих груп [8, с.45].

Четвертою проблемною сферою є ефективність роботи системи. Звертається увага на те, що є дві причини для звернення до цієї теми. Перша причина полягає в тому, що часто про ефективність системи практично нічого не відомо, і дане питання важко виділити в державній освітній політиці як окрему проблемну область. Друга причина полягає в тому, що вироблення і застосування правильних політичних рішень є не лише складною задачею, але ще і має великий політичний ризик. Вирішення проблеми ефективності на макрорівні є однією з найчутливіших завдань політики щодо освіти. Тут, по-перше, необхідно отримати нові знання: зібрати інформацію про різні конкретні причини неефективності та зрозуміти їх; по-друге, необхідно виробити життєздатну політику реформ у сфері підвищення ефективності [8, с.62].

П'ята проблема стосується управління системою. У більшості європейських країн децентралізація стала однією з основних цілей освітньої політики, оскільки досягнення таких основних цілей державної політики, як якість, справедливість і ефектив-

ність стає складнішим завданням. При цьому підкреслюється, що надзвичайно важливим завданням є підвищення відповідальності, обліку і контролю у сфері забезпечення якості наданих освітніх послуг [8, с.77].

Моделі систем освіти, що переважає в європейських країнах, базуються на принципах: рівності освітніх можливостей, тобто надання державної гарантії розвитку загальної освіти, доступної всім; масова школа розглядається як державний освітній заклад. Ця політика спрямована на цивілізовану конкуренцію, забезпечення права особистості на освіту, відповідальності держави щодо фінансування, організації та контролю освітніх послуг.

Особливості управління системою освіти в різних країнах визначаються специфікою соціально-політичних умов: політичні федеральні системи (Німеччина, Бельгія) визначають мінімальну роль національної держави в освіті; унітарні держави (Франція) прагнуть до децентралізації системи освіти; політичний регіоналізм сприяє тому, що держава є посередником у розвитку освіти (Великобританія, Італія).

Існують різні варіанти рівнів менеджменту освіти в Європі: поєднання централізованого і місцевого управління (Великобританія, Італія, Люксембург, Греція, Швейцарія); поєднання центрального, регіонального та місцевого управління (Нідерланди, Бельгія, Данія, Іспанія, Португалія, Австрія, Швеція, Росія); поєднання федерального управління, самоврядування в кожній землі і регіонального управління (ФРН); поєднання центрального, регіонального, провінційного і місцевого окружного управління (Італія); поєднання центрального, регіонального, департаментського, комунального управління у Франції та ін.

Європейські країни представляють собою різноманіття систем управління освітою: централізовані системи (Албанія, Білорусь, *Болгарія*, Хорватія, Естонія, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Молдова, Нідерланди, Португалія, *Словаччина*, Румунія, *Словенія*, Туреччина, Україна); децентралізовані системи (ФРН, Бельгія, Данія, Великобританія, Греція, Люксембург, Угорщина, Норвегія, Швеція, Швейцарія); системи освіти на шляху децентралізації (Австрія, Іспанія, Фінляндія, Франція, Польща, Росія, *Чехія*). У централізованих системах освіти держава (Міністерство освіти) зберігає компетенції адміністративного та фінансового порядку: розподіл ресурсів, підготовка і підбір кадрів, розробка навчального плану, організація іспитів, видача дипломів, фінансовий контроль.

Основною проблемою є відповідність традиційної моделі державної школи завданням, які висуває складний світ сучасної цивілізації: з перспективи школи – зміна ситуації життя дитини в сучасному світі; підвищені вимоги батьків і суспільства до школи; в аспекті змін умов і, відповідно, запитів «споживачів освітніх послуг», так званого «світу праці» та вищої школи; з точки зору змін в розумінні політичного устрою найсучаснішого суспільства і держави і т.п.

Є дві основні обставини, що визначають розуміння освіти і школи, як соціального інституту суспільства в кожній конкретній країні. Перше - це загальна (загальноосвітня) тенденція, що знаходить своє вираження в ідеях «громадянської школи» або «більш самостійної», «відповідальної», «самокерованої», «автономної» і т.п. З іншого боку - діючі в кожній з країн освітні традиції, звичний уклад життя, сформовані структури визначає ситуацію в кожній конкретній

країні, причому не тільки в сенсі розуміння того, «наскільки держава потрібна школі», а й в сенсі того, що конкретно означає вільна, самостійна або автономна школа. Розуміння призначення школи розрізняються за багатьма істотними пунктами і коливаються від крайнього політичного лібералізму до принципу індивідуальної свободи. У різних державах панують дуже різні уявлення про те, наскільки названі принципи громадянського суспільства повинні ставати дієвими [17, с.124].

Не можна стверджувати, що освітня політика в європейських країнах є прямим відображенням державної, їх взаємозв'язки привертають особливу увагу, оскільки відображають не просто поділ відповідальності, але і тому що на рівні регіону, муніципалітетів відбувається зіткнення політичних рішень з реальністю. Узгодженість політик всередині однієї країни багато в чому визначають історично складеними взаєминами між центральними органами влади та регіонами, а також переважаючими традиціями демократизму або централізації в управлінні освітою, оскільки саме вони визначають участь освітньої установи як суб'єкта в розробці шляхів розвитку освіти, визначення актуальних проблем і способів їх вирішення, освітньої політики регіону, держави в цілому.

Більшість європейських авторів (і, перш за все, один з провідних європейських політиків в сфері освіти Ф.-Р.Іах [16, с.123-125] відзначають, що відмінності, зумовлені історичною традицією і культурними особливостями між країнами великі, і конкретне положення, наприклад, стаття закону, яка в текстах різних країн формально тотожна, насправді часто означає не одне і теж. У змістовному відношенні традиції європейської освіти відрізняються один від одного. Ф.Р.Іах виділяє три освітні традиції: модель раціонального енциклопедизму; гуманітарна модель, спрямована переважно на індивідуалізацію і практичну дію; дитиноцентристська або ж людиноцентристська (В.Кремень), що ставить в центр освітньої діяльності дитину і її орієнтацію в колективі та її емоційний і соціальний розвиток. Ці три основні традиції спираються на фундаментальні ціннісні орієнтири і установки, які неможливо поєднати в єдиному для всіх європейських держав навчальному плані і стандарті. У той же час можна відзначити, що загальна тенденція у розвитку освітніх систем в Європі очевидна – майбутнє бачиться в громадянській школі, якій надається значна міра автономії. Обґрунтування легітимності цього напрямку відбувається за трьома основними лініями: правовій, економічній та педагогічній. Правова пов'язана з ідеєю громадянського суспільства і демократії, ґрунтується на традиційних правах і свободах. Економічна розглядає школу, як підприємство сфери послуг і очікує від автономної школи посилення орієнтації на реальні потреби громадян (споживачів), хоча більшість авторів відхиляють ідею забезпечення школи тільки за рахунок «продажу товару під назвою освіти». Педагогічна стратегія бачить у роздержавленні освітніх установ і надання свободи умову для відповідальної роботи вчителів, координації зусиль між школою і сім'єю.

Аналіз наукової літератури [2; 3; 4; 6; 9; 10] дозволяє визначити ті об'єктивні і суб'єктивні труднощі, що перешкоджають розвитку гармонізації систем освіти і відкритого європейського освітнього простору.

1.Різноманіття культур і як їх відображення багатозначність систем освіти, завданням яких є розвиток та збереження національно-культурної ідентичності. Цим визначається і ступінь інтеграційних процесів в

освіті: можливі тільки ті інтеграційні процеси, які не тягнуть зміни функції освіти, спрямованої на збереження національно-культурної ідентичності.

2. У сучасній європейській освіті розвивається неоліберальне мислення, яке полягає в наступному: функції школи і освітніх послуг - «ефективне задоволення клієнтів», тому що потреби «клієнтів» повинні визначати тип і зміст освіти. Однак «інтереси клієнтів» відображаються в інтересах різних соціальних груп (політиків, партій, батьків, учнів, представників економіки та т. д.). Виникає залежність інтеграційних процесів в освіті від «потреб клієнтів».

3. Національна нормативна база в освіті і стратегія національної освітньої політики можуть сприяти або перешкоджати розвитку інтеграційних процесів.

4. Особливості управління системою освіти (централізоване / децентралізоване). Децентралізація управління системами освіти і висока автономність навчальних закладів у багатьох країнах можуть перешкоджати поширенню «європейського виміру освіти» там, де сильна регіональна політика підтримки національно-культурних традицій.

Проте, можна констатувати, що з огляду на зазначені ризики, освітня політика європейських країн стимулює міжкультурну взаємодію в сфері освіти, в яку залучені різні дійові особи - державні діячі, чиновники, вчителі, викладачі вузів, адміністратори навчальних закладів, дослідники, учні, батьки, офіційні особи і широка громадськість, розширюючи таким чином громадянам європейських країн доступ до якісної освіти, що відповідає викликам постіндустріального суспільства.

При цьому основним механізмом формування освітньої європейської політики стає механізм узгодження. У демократичному суспільстві основним механізмом реалізації освітньої політики є громадська дискусія, яка орієнтована на досягнення наступних цілей: забезпечення високої якості політичних документів через максимальне залучення максимальної різноманітності думок і глибини дискусій; забезпечення змістовної суспільної підтримки пропонованих змін; створення демократичного клімату в системі освіти, в якому всі учасники освітнього процесу відчують свою відповідальність за його хід і результати; зростання компетентності освітньої громадськості; самовизначення майбутніх виконавців щодо власних завдань у зв'язку з планованими змінами.

У цьому контексті Рада Європи і Європейська комісія констатувала, що «принцип субсидіювання», що визначається автономним функціонуванням національних систем освіти країн-членів (формат, за яким освітні інституції застосовують різні правила зарахування, працюють за різними навчальними планами, присуджують різні дипломи, ступені та кваліфікації тощо), вже не може повною мірою реалізувати проголошені у Лісабоні цілі [7]. Тому, за нових окреслених стратегій ЄС переходить до використання «відкритого методу координації» (open method of coordination – ОМС), який передбачає розробку спільних для країн-членів ЄС політик, завдань та інструментів реалізації освітніх цілей. Механізмами впровадження відкритого методу координації, який допомагає державам-членам ЄС у виробленні власної освітньої політики, як зазначено у висновках лісабонської зустрічі Ради Європи, належать: визначення напрямків розвитку освіти Спільноти у поєднанні з встановленням термінів досягнення цілей (короткострокова, середньострокова і довгострокова перспективи); створення, за необхідністю, кількісних і якісних показників та орієнтирів на основі бенчмаркінгу світових лідерів; пристосування передового світового досвіду до по-

треб суспільних галузей країн-учасників ЄС; адаптація уніфікованих європейських принципів у площині національної та регіональної політики за допомогою визначення конкретних цілей і прийняття відповідних заходів, з урахуванням національних і регіональних відмінностей; періодичний моніторинг, оцінка та експертиза [14].

У перспективі в загальноєвропейському масштабі Європейська Комісія має намір реалізувати наступні напрями щодо ефективності освітніх послуг: розробку і реалізацію програм Європейського Союзу в сферах свободи пересування, навчання в університетах, проведення досліджень, а також координації загальноєвропейських і національних програм і можливостей держав-членів; розробка плану модернізації вищої освіти; формування програм навчання молодих підприємців; реалізацію заходів, спрямованих на скорочення безробіття в молодіжному середовищі.

На національному рівні держави-члени Євросоюзу в даний час акцентують увагу на проблемах достатнього фінансування освітніх установ, вдосконалення навчальних систем на всіх рівнях, поліпшення показників якості дошкільної, початкової, середньої, професійної та вищої освіти та збільшенні ступеня доступності освіти, вирішенні проблем зайнятості фахівців.

Щодо менеджменту у сфері професійної освіти, то у 2011 р була розроблена модель проекту Європейської Комісії «Ваша перша ЄВРО-робота» [12, с.8], орієнтована на молодих людей у віці від 18 до 30 років. Даний пілотний проект, запущений в 2012 р. і розрахований на довгострокову перспективу, повинен сприяти наданню підтримки молодим випускникам, бажаючим отримати роботу за кордоном. З урахуванням того, що рівень безробіття серед молодих людей у віці від 18 до 24 років в країнах-членах Євросоюзу станом на початок 2012 р. склав 5,5 млн. чоловік, даний європейський проект набуває все більш вагомості і першорядної важливості.

Єврокомісія заснувала спеціальну експертну групу, мета якої полягає у визначенні шляхів і способів співпраці, обмін інформацією та передовою практикою. В даний час експертна група займається розробкою першого проекту по транскордонній волонтерській роботі, і паралельно веде розробку Молодіжного волонтерського порталу, який стане складовою частиною модернізованого Молодіжного порталу Європейського Союзу. В контексті формування європейської освітньої політики варто відзначити пряму державну послугу «Європасс», що надається з метою спрощення тлумачення кваліфікацій і умінь на європейській території, що сприятиме спрощенню процедур визначення кваліфікації, навичок і умінь серед бажаючих знайти роботу на своїй батьківщині або за кордоном.

Не менш важливу роль в реалізації освітніх програм Європейського Союзу, особливо для молоді, відіграють консультації з можливостей неперервного навчання. Такі консультації спрямовані на допомогу європейцям в прийнятті найбільш вірних та такими, що відповідають їх інтересам, рішень. В рамках функціонування консультативного механізму європейськими інститутами розроблений цілий ряд інструментів, зокрема: «Портал можливостей європейського простору», спрямований на надання допомоги студентам, викладацькому складу, консультантам та іншим верствам суспільства в пошуках інформації про навчання та роботу в Європі, включаючи можливості отримання вищої та професійної освіти в Євросоюзі, участі в обмінах і отримання грантів,

а також у наданні інформації про переїзд за кордон; «Європейський портал трудової мобільності», що надає інформацію, поради та послуги безробітним і роботодавцям, які виявили бажання скористатися принципом свободи переміщення (портал має велике значення для прикордонних європейських регіонів, надаючи допомогу у вирішенні проблем, що виникають з трудовою мобільністю).

Висновки. Інтегруючись в європейський і світовий освітній простір, Україна прагне враховувати напрацювання, характерні для управління галуззю в інших країнах. Безумовно, таке врахування не передбачає простого копіювання зарубіжного досвіду, однак може надати допомогу в розробці національної системи управління освітою, зокрема щодо переходу її на державно-громадський рівень. Необхідно врахувати, що вироблення власної освітньої політики європейських держав здійснюється на основі визначення напрямів розвитку освіти європейської спільноти;

створення, за необхідністю, кількісних і якісних показників та орієнтирів, пристосування передового міжнародного досвіду до потреб суспільних галузей; адаптація уніфікованих європейських принципів у площині національної та регіональної політики за допомогою визначення конкретних цілей і прийняття відповідних заходів, з урахуванням національних і регіональних відмінностей; періодичного моніторингу, оцінки та експертизи, які організовані у формі взаємного навчання згідно з Лісабонською стратегією. Ефективне співробітництво України і ЄС у сфері освіти, зокрема менеджменту освіти, може внести суттєвий вклад в її соціально-економічний розвиток, у зміцненні її позицій у міжнародному освітньому просторі. **Перспективи подальших досліджень** вбачаємо в аналізі підготовки фахівців з менеджменту освіти в європейських країнах, вивченні досвіду центральноєвропейських країн у формуванні управлінської освітньої політики.

Список використаної літератури

1. Байденко В.И. Болонский процесс: структурная реформа высшего образования Европы / В.И.Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, Российский Новый Университет, 2003. — 128 с.
2. Бражник Е.И. Становление и развитие интеграционных процессов в европейском образовании: дисс... докт. пед. наук: 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Бражник Евгения Ивановна; Российский государственный педагогический университет имени А.И.Герцена. – СПб, 2002. – 354 с.
3. Власова О.Ю. Модели образовательной политики современных европейских государств: сравнительный анализ: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата политических наук: специальность 23.00.02 – политические институты, процессы и технологии / Власова Ольга Юрьевна; МГУ им.М.В.Ломоносова. – М., 2013. – 21 с.
4. Краєвська О. Освітня політика Європейського Союзу: становлення та механізми реалізації / Оксана Краєвська // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2011. – Випуск 28. – С. 53–65.
5. Красняков Є.В. Державна політика Чеської Республіки в галузі освіти: досвід для України / Є.В/Красняков // Вісник НАДУ. – 2015. – № 4. – С.101-106
6. Ларионова М. В. Формирование общего образовательного пространства в условиях развития интеграционных процессов в Европейском Союзе : диссертация на соискание ученой степени доктора политических наук : специальность 23.00.04 – политические проблемы международных отношений и глобального развития; Российский университет дружбы народов / Марина Владимировна Ларионова. – Москва, 2002. – 387 с.
7. Локшина О.І. Етапи розвитку стратегії Європейського Союзу у галузі освіти /О.І.Локшина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e_journals/ITZN/em2/content
8. Образование в странах с переходной экономикой: задачи развития. – Всемирный Банк, 2000. – 183 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/text/19209336/>
9. Освітні програми Європейської Комісії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eu-edu.org/ua/euedu1.html>
10. Фрумин И. Д. Образовательная политика: практика анализа / И.Д.Фрумин. – М.: ЦИОП, 2002. – 168 с.
11. Council of the European Union (2002), «Detailed work program on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe», Brussels, 20 February, 2002.
- 12.12 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM (2011) 933 Final on Youth opportunity initiatives. - Brussels, 2011. – 12 p.
13. Die EU-Staaten im Vergleich: Strukturen, Prozesse, Politikinhalt / Oscar W. Gabbriel; Frank Brettschneider (Hrsg.). – 2., überarb. und erw. Aufl.- Opladen: Westdt. Veri., 1994. – С.9-23.
14. Duthilleul, Y. (2001a), Education and the learning economy: next phase of educational reform in Romania, Human Development Sector for Europe and Central Asia, The World Bank
15. European Commission: European Economy – 7/2009 – Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. , пункт 37 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/economy_finance/
16. Frank-Rüdiger Jach: Schulverfassung und Bürgergesellschaft in Europa : Berlin: Duncker & Humblot. (Abhandlungen zu Bildungsforschung und Bildungsrecht, hrsg. von Frank-Rüdiger Jach und Siegfried Jenkner, Bd.2) 1999. 546 S.
17. UNICEF (2000) Young People in Changing Societies, Regional Monitoring Report // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unicef-irc.org/publications/>

Товканець Оксана

кандидат педагогических наук, доцент
кафедра педагогики и психологии

Высшее учебное заведение «Восточно-европейский славянский университет»
г.Ужгород, Украина

МЕНЕДЖМЕНТ ОБРАЗОВАНИЯ В ПОЛИТИКЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЕВРОПЕЙСКОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СТРАТЕГИИ

В статье рассматриваются проблемы менеджмента образования в контексте европейской образовательной стратегии. Отмечено, что формирование стратегии европейской образовательной политики имеет определенный цикл, который состоит в формировании концепции проблемы, предварительном анализе проблемы, постановке целей, анализе актуальности, адекватности целей, уточнении средств, анализе адекватности средств, практической реализации. Акцентируется внимание

на специфике социально-политических условий европейских стран и их влияние на управление системой образования; на вариантах уровней менеджмента образования в Европе: сочетание централизованного и местного управления; на многообразии систем управления образованием.

Ключевые слова: менеджмент образования, профессиональная подготовка, европейская образовательная стратегия.

Tovkanets Oksana

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Assistant Professor
Department of Pedagogy and Psychology
Eastern European Slavic University, Uzhhorod, Ukraine

MANAGEMENT OF EDUCATION IN POLICY OF FORMATION OF EUROPEAN EDUCATIONAL STRATEGY

The article deals with problematics of education management in the context of European educational strategy. Every year in European countries there increases the number of education process managerial units, there have been designed and effectively implemented various mechanisms for public participation in the education sector management, indicating the presence of direct relationship that occurs between the democratization of society and the increased public participation in the education management. This proves the inverse correlation between the implementation of public administration in the educational institutions and the willingness of citizens to democratic governance in the future.

The article is aimed at studying the educational policies of European countries in the field of education management. There has been grounded the formation strategy of European educational policy as a special cycle, that lies in establishing the problem concept, a preliminary analysis of the problem, setting goals, analyzing the relevance, purpose adequacy, refining the methods, analysis adequacy, and practical implementation. There has been held the analysis of education system reorientation to the needs of a market economy and open society, the fight against poverty by increasing education equity, funding stability, education quality, resources efficient use, review of the management system and its accountability, these are the trends in European education policy.

Key words: education management, training, European educational strategy.